



รายงานการพิจารณาคำศึกษา

ของ

คณะกรรมการสิทธิการสิ่งแวดล้อม

วุฒิสภา

เรื่อง โครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ

จังหวัดสมุทรปราการ

กองกรรมการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙/ (ร ๒๕)

วุฒิสภา

ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๒๖ เมษายน ๒๕๔๔

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการพิจารณาศึกษาโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ
จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๒๕
สิงหาคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาขึ้น ซึ่งคณะกรรมการ
สามัญซึ่งแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคนหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่กระทำกิจการ
หรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา โดยคณะกรรมการ
ได้พิจารณาศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม โดยได้พิจารณาเรื่องร้องเรียน
จากราษฎรเกี่ยวกับโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งกรรมการ
การคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายพนัส ทัศนียานนท์

ประธานคณะกรรมการ

๒. นายเด่น โต๊ะมีนา

ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๓. พลโท โอภาส รัตนบุรี

รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

๔. นายเกษม ชัยสิทธิ์

รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

๕. นายโสภณ สุภาพงษ์

รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม

๖. นางเตือนใจ ดีเทศน์

โฆษกคณะกรรมการ

๗. นางพัฒนา ศิริวันสาณฑ์

รองโฆษกคณะกรรมการ

๘. นายกมล มั่นภักดี

๙. นายประยุทธ์ ศรีมีชัย

๑๐. พลเอก พนม จีณะวิจารณ์

๑๒. นายลำพอง พิลาสมบัติ

๑๔. นายวีรพงษ์ สกสกิติวัฒน์

๑๖. นายแก้วสรร อติโพธิ

๑๗. นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ

๑๑. นายพร เพ็ญพาส

๑๓. นายวิจิตร มโนสิทธิศักดิ์

๑๕. นายอมร นิลเปรม

เลขานุการคณะกรรมการธิการ

รองเลขานุการคณะกรรมการธิการ

อนึ่ง นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้สิ้นสุดสมาชิกภาพตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ลต ๐๐๐๓/๑๓๔๒ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ กรณีการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ และนายเด่น ใต้ะมีนา ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๔ จึงทำให้ตำแหน่งกรรมการว่างลง ๒ ตำแหน่ง ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่า ขณะนี้วุฒิสภาอยู่ระหว่างการพิจารณาปรับปรุง แก้ไขข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้น ตำแหน่งกรรมการที่ว่างอยู่นั้น จึงสมควรที่จะรอข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฉบับใหม่ที่จะมีผลใช้บังคับในโอกาสต่อไป

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องร้องเรียนจากราษฎรเกี่ยวกับโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ เสร็จเรียบร้อยแล้ว

จึงกราบเรียนมาเพื่อให้โปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภา เพื่อพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) พันัส ทัศนียานนท์

(นายพันัส ทัศนียานนท์)

ประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

วุฒิสภา

สุวิเนาฤกษ์ต้อง


(นายจรรย์ศ ศวิตชาติ)

หัวหน้าฝ่ายประชุม ๑

กองกรรมการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

กองกรรมการ

โทร. ๒๕๔๑๕๗๑ , ๒๕๔๑๗๓๕ โทรสาร ๒๕๔๑๕๗๑

มณฑิชา พิมพ์

ศิริวรรณ/นพเก้า ทาน

สารบัญ

หน้า

รายงานของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม	(๑)
การดำเนินงานของคณะกรรมการ	(๑)
ผลการพิจารณาศึกษา	(๕)
โครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ	๑
๑. สภาพปัญหาของโครงการ	๑
๒. ความเป็นมาของโครงการ	๑
๓. การคัดค้านโครงการ	๒
๔. ความเห็นของคณะกรรมการ	๔
๕. สรุปข้อสังเกตและความเห็นของคณะกรรมการ	๑๗
๖. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ	๑๘

รายงานของคณะกรรมการสิทธิการสิ่งแวดล้อม

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาขึ้น ซึ่งคณะกรรมการสิทธิการสิ่งแวดล้อมเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่กระทำการกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา โดยคณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบกับได้พิจารณาเรื่องร้องเรียนจากราษฎรเกี่ยวกับโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘๙ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๘๖ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้ดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ แต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นที่ปรึกษาและนักวิชาการประจำคณะกรรมการ ตามประกาศวุฒิสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตั้งที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ลงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖ ประกอบด้วย

- | | |
|-------------------------------|---------------------------|
| (๑) ศ.ดร. อังชัย พรรณสวัสดิ์ | ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ |
| (๒) นายโสภณ ขาตบุษย์จารุ | นักวิชาการประจำคณะกรรมการ |
| (๓) นางสาวเพ็ญพรรณ อินทบัณฑิต | นักวิชาการประจำคณะกรรมการ |

๑.๒ ที่ประชุมคณะกรรมการได้แต่งตั้ง นางพนมพร จันทร์กระจ่าง ผู้อำนวยการกองกรรมการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๗๘ วรรคสาม

๑.๓ แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาศึกษาโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ
จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย

- | | |
|------------------------------|-------------------|
| (๑) นายประยูทธ ศรีมีชัย | ประธานคณะทำงาน |
| (๒) นายวีรพงศ์ สกลกิติวัฒน์ | เลขานุการคณะทำงาน |
| (๓) นายพนัส ทศนียานนท์ | |
| (๔) นางเตือนใจ ดีเทศน์ | |
| (๕) นายลำพอง พิลาสมบัติ | |
| (๖) นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ | |
| (๗) นายสมนึก รัชทอง | ที่ปรึกษาคณะทำงาน |
| (๘) นายสมคิด คชนุด | ที่ปรึกษาคณะทำงาน |

๑.๔ อนึ่ง นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้สิ้นสุดสมาชิกภาพตามคำสั่งของ
คณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ลต ๐๐๐๓/๑๓๔๒ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่
กรณีการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ และนายเด่น ใต้ะมีนา ได้
ขอลาออกจากการเป็นกรรมาธิการ ในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๔ จึงทำให้ตำแหน่งกรรมาธิการว่างลง
๒ ตำแหน่ง ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่า ขณะนี้วุฒิสภาอยู่ระหว่างการพิจารณาปรับปรุง
แก้ไขข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้น ตำแหน่งกรรมาธิการที่ว่างอยู่นั้น จึงสมควรที่
จะรอข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฉบับใหม่ที่จะมีผลใช้บังคับในโอกาสต่อไป

๑.๕ หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องที่คณะกรรมการได้เชิญมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและ
แสดงความคิดเห็นประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ คือ

(๑) **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์**

กรมประมง

- | | |
|----------------------|-----------------------------|
| ๑. นายอุดม ปาติยเสวี | ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม |
| ๒. นายณรงค์ สุโกมล | ประมงจังหวัดสมุทรปราการ |

(๒) กระทรวงมหาดไทย**กรมการผังเมือง**

- | | |
|-------------------------------|---|
| ๑. นายนิพนธ์ เมธินาพิทักษ์ | รองอธิบดีกรมการผังเมือง |
| ๒. นายวีระพงษ์ บุญญาอนุสนธิ | ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย |
| ๓. นายสมชาย งามกาละ | ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนา
บุคลากรกรมการผังเมือง |
| ๔. นางสาวนฤมล คงติศ | ผู้อำนวยการศูนย์วิชาการ
และปฏิบัติการผังเมือง
กรุงเทพมหานคร |
| ๕. นายนิวัตร ชุตมฺุทร | ผังเมืองจังหวัดสมุทรปราการ |
| ๖. นางสาวศันสนีย์ ศรีศุกรี | ศูนย์วิชาการและปฏิบัติการ
ผังเมืองกรุงเทพมหานคร |
| ๗. นางสาวสิริลักษณ์ ไสยวรรณ | ผู้แทนสำนักวางผัง |
| ๘. นางสาวศันสนีย์ ศิลป์เบญจพร | ผู้แทนสำนักวางผัง |

(๓) กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม**(๓.๑) สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม**

- | | |
|---------------------------|---|
| ๑. นายอภิชัย ชวเจริญพันธ์ | รองเลขาธิการสำนักงาน
นโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม |
| ๒. นางเครือพันธ์ ไบตระกูล | ผู้อำนวยการกองวิเคราะห์
ผลกระทบสิ่งแวดล้อม |
| ๓. นางสาววราณี ชลาชนนาวิน | หัวหน้ากลุ่มงานนิติการ |
| ๔. นายดำรงค์ เครือไพบูลย์ | หัวหน้ากลุ่มงานอุตสาหกรรม |

(๓.๒) กรมควบคุมมลพิษ

- | | |
|-------------------------------|-------------------------|
| ๑. นายศิริชัย ไพโรจน์บริบูรณ์ | อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ |
| ๒. นางนิศากร โฆษิตรัตน์ | รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ |

(๔)

- | | |
|----------------------------|--|
| ๓. นางยุวี อินนา | ผู้อำนวยการกองจัดการ
คุณภาพน้ำ |
| ๔. นางวิภา พรรณพราว | ผู้จัดการโครงการฯ
ฝ่ายบริษัทที่ปรึกษาควบคุม
งานโครงการฯ |
| ๕. นายสุพจน์ โสฬ์วัชรินทร์ | รองผู้จัดการโครงการฯ
ฝ่ายบริษัทที่ปรึกษาควบคุม
งานโครงการฯ |
| ๖. นายศักดิ์ดา ดาราวรรณ | ที่ปรึกษาควบคุมงานโครงการฯ |

(๔) กระทรวงอุตสาหกรรม

กรมโรงงานอุตสาหกรรม

- | | |
|------------------------|---|
| ๑. นายรัชดา สิงคาลวนิช | รองอธิบดีกรมโรงงาน
อุตสาหกรรม |
| ๒. นายไสว โรจนะศุภฤกษ์ | วิศวกร ๙ ว. |
| ๓. นายสุชาติ จันลาวงค์ | ผู้อำนวยการสำนักควบคุมและ
ตรวจโรงงาน ๑ |
| ๔. นายประสงค์ นรจิตร์ | วิศวกร ๘ |

(๕) กลุ่มตัวแทนราษฎรผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับโครงการจัดการ

น้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ

- | | |
|-----------------------------|---------------------------------|
| ๑. นายสุจินต์ จินตศักดิ์ชัย | สมาชิกสภาเทศบาล
ตำบลคลองด่าน |
| ๒. นายเฉลา ทิมทอง | ตัวแทนชุมชนคลองด่าน |
| ๓. นางดาวัลย์ จันทร์หัสดี | ตัวแทนชุมชนคลองด่าน |

(๕)

๑.๖ ในการดำเนินการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการธิการ นอกจากจะได้เชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นแล้ว คณะกรรมการธิการยังได้ศึกษาจากเอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งรายละเอียดที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

๒. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการธิการขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ โดยคณะกรรมการได้มอบหมายให้คณะทำงานฯ รับผิดชอบในการศึกษารายละเอียดของโครงการดังกล่าว

ในการจัดทำรายงาน คณะกรรมการได้พิจารณารายงานของคณะทำงานฯ ด้วยความละเอียดรอบคอบแล้ว และได้มีมติให้ความเห็นชอบกับรายงานดังกล่าว โดยถือเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ โดยมีรายละเอียดตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้โปรดพิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ขอให้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป



(นายแก้วสรร อติโพธิ)

เลขานุการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

วุฒิสภา

โครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ

๑. สภาพปัญหาของโครงการ

จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหามลพิษในเขตท้องที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในขั้นวิกฤติ จึงได้มีโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการขึ้น ซึ่งในที่สุดโครงการดังกล่าว ได้ดำเนินการลงในพื้นที่ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ส่งผลให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงพื้นที่ดังกล่าว ไม่พอใจในการดำเนินการโครงการนี้ จึงได้รวมตัวกันเพื่อคัดค้านโครงการต่อหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนมา จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ กลุ่มตัวแทนชาวบ้านได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา เพื่อขอให้ยับยั้งโครงการดังกล่าวต่อไป

๒. ความเป็นมาของโครงการ

๒.๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวการประชุม เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๖ ให้เร่งดำเนินการกำหนดให้ท้องที่เขตจังหวัดสมุทรปราการเป็นเขตควบคุมมลพิษโดยเร็ว เนื่องจากว่าปัญหามลพิษในท้องที่เขตจังหวัดสมุทรปราการได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในท้องที่เขตจังหวัดสมุทรปราการเป็นอย่างมาก ต่อมาคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจึงได้มีมติในคราวการประชุม ครั้งที่ ๖/๒๕๓๖ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๖ กำหนดให้ท้องที่เขตจังหวัดสมุทรปราการเป็นเขตควบคุมมลพิษ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๖

๒.๒ คณะรัฐมนตรีโดยข้อเสนอของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้มีมติในคราวการประชุม เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๘ เห็นชอบกับแผนงาน แผนการใช้เงิน และการว่าจ้างแบบเหมารวม (TURNKEY) เพื่อการออกแบบก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีการระบุจุดก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสียไว้ ๒ พื้นที่ คือ ฝั่งตะวันตกที่ตำบลบางปลาตและฝั่งตะวันออกที่ตำบลบางปูใหม่ และมีแผนการใช้เงินโครงการเป็นจำนวน ๑๓,๖๑๒ ล้านบาท

๒.๓ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มีมติในคราวการประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ เห็นชอบในหลักการปรับปรุงวิธีการก่อสร้างและวงเงินที่เพิ่มขึ้น จากเดิม ๑๓,๖๑๒ ล้านบาท ปรับใหม่เป็น ๒๒,๙๕๕ ล้านบาท ต่อมาคณะรัฐมนตรี โดยข้อเสนอของกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้มีมติในคราวการประชุม เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๐ เห็นชอบในหลักการปรับปรุงวิธีการก่อสร้างและวงเงินที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว

๒.๔ คณะรัฐมนตรีโดยข้อเสนอของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้มีมติในคราวการประชุมเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๐ เห็นชอบกับผลการประกวดราคาของ กรมควบคุมมลพิษ ในวงเงิน ๒๒,๙๔๙,๙๔๔,๐๒๐ บาท และให้ดำเนินการว่าจ้างได้ในวงเงินดังกล่าว โดยว่าจ้างดำเนินการเพียงสัญญาเดียว กล่าวคือ ให้ว่าจ้างออกแบบรวมก่อสร้างระบบรวบรวมและ บำบัดน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ ฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกเข้าไว้ด้วยกัน โดยยกเลิกโครงการฝั่งตะวันตกที่ตำบลบางปลาгодให้เหลือเพียงระบบบำบัดน้ำเสียฝั่งตะวันออกเพียง แห่งเดียว และรวบรวมน้ำเสียจากฝั่งตะวันตกมาบำบัดที่ฝั่งตะวันออก โดยใช้วิธีทำท่อลอดใต้แม่น้ำ เจ้าพระยามาต่อเข้ากับระบบบำบัดฝั่งตะวันออก ตามที่สำนักงานประมาณได้ให้ความเห็นชอบไว้ก่อน แล้ว

๒.๕ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ได้ลงนามในสัญญาเลขที่ ๗๘/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๐ ว่าจ้างกิจการร่วมค้า NVPSKG และ NWWI ให้ดำเนินงานโครงการ ซึ่งต่อมากลุ่มบริษัทผู้รับจ้างและกรมควบคุมมลพิษได้เลือกซื้อ ที่ดินจำนวนประมาณ ๑,๙๐๐ ไร่ ในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ตามโครงการว่าจ้างแบบเหมารวม ซึ่งระบุในสัญญาให้ผู้รับจ้างจัดหาที่ดิน

๓. การคัดค้านโครงการ

หลังจากที่โครงการนี้ เริ่มดำเนินการมาไม่นานนัก กลุ่มตัวแทนชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณ ใกล้เคียงพื้นที่โครงการได้ดำเนินการคัดค้านโครงการมาโดยตลอด ซึ่งสามารถสรุปประเด็นข้อคัดค้าน ดังนี้

๓.๑ โครงการนี้จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย และอาชีพประมงของชาวบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพาะเลี้ยง หอยแมลงภูบริเวณชายฝั่ง ดังนี้

(ก) น้ำจืดที่ได้ผ่านการบำบัดและปล่อยลงสู่ทะเลถึงวันละ ๕๒๕,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน จะทำให้น้ำทะเลในบริเวณนั้นมีความเค็มลดลง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศชายฝั่งสัตว์น้ำตามธรรมชาติและหอยแมลงภูที่ชาวบ้านเพาะเลี้ยงไว้ไม่สามารถอยู่ได้ ทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น มีอาชีพทำการประมงและเพาะเลี้ยงชายฝั่งเป็นส่วนใหญ่

(ข) น้ำทะเลและพื้นดินจะปนเปื้อนไปด้วยโลหะหนัก สารเคมี และสารแขวนลอยต่าง ๆ ที่ขบวนการบำบัดไม่สามารถกำจัดออกได้ เกิดการสะสมทั่วบริเวณ

(ค) กากตะกอนที่เกิดขึ้นจากระบบบำบัด ซึ่งปนเปื้อนไปด้วยสารที่เป็นอันตรายต่าง ๆ เมื่อขุดลอกขึ้นมาจากบ่อบำบัดชั้นต้น จะนำมาตากไว้ที่ลานตะกอน ซึ่งไม่มีหลังคา เมื่อฝนตกจะชะสารที่เป็นอันตรายเหล่านั้นลงทั่วบริเวณ และบ่อเก็บกากตะกอน ย่อมมีแมลงและ สัตว์รบกวน เกิดเป็นแหล่งเพาะและแพร่กระจายเชื้อโรค

(ง) ปัญหาเรื่องกลิ่น เนื่องจากเป็นบ่อเปิดขนาด ๘ ไร่ และใช้ระบบบำบัดแบบไร้อากาศซึ่งก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

๓.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย

(ก) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มิได้จัดทำประชาพิจารณ์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ โดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. ๒๕๓๙

(ข) โครงการนี้มิได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

(ค) การก่อสร้างโครงการนี้ฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ เนื่องจากโครงการนี้อยู่ในข่ายเป็นโรงงาน จำพวก ๓ ลำดับที่ ๑๐๑ ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง พ.ศ. ๒๕๓๕ ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่กลับไม่ขออนุญาตตั้งโรงงานก่อนดำเนินการ

(ง) โครงการนี้ฝ่าฝืนต่อข้อกำหนดการใช้ที่ดินตามกฎหมายผังเมือง เนื่องจากพื้นที่ตำบลคลองด่าน เป็นพื้นที่สีเขียว ซึ่งห้ามก่อตั้งโรงงานทุกประเภท ทุกขนาด

๓.๓ ความไม่โปร่งใสของโครงการ

(ก) กรมควบคุมมลพิษได้ย้ายแผนงานโครงการจัดการน้ำเสีย จังหวัดสมุทรปราการ ที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๘ ให้สร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ๒ ฟัง มารวมสร้างที่หมู่ ๑๑ ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยไม่มีเหตุอันสมควร

(ข) โครงการนี้ซื้อที่ดินที่มีราคาแพงเกินความเป็นจริง

(ค) มีการทำรายงานการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองด่าน ในคราวการประชุม สมัยที่ ๑ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๑ ที่เป็นเท็จ คือ มีระเบียบวาระและมติอนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียตำบลคลองด่าน ทั้งที่ความจริงไม่มีระเบียบวาระและมติเรื่องนี้ในคราวประชุมดังกล่าว

๓.๔ ความไม่เหมาะสมของพื้นที่โครงการ

(ก) พื้นที่รองรับโครงการมีคลองดอนไหลผ่าน ทำให้ต้องขุดปิดคลองดอน ซึ่งเป็นคลองขนาดใหญ่ที่ช่วยรับน้ำจากประตูระบายน้ำนางหงษ์ลงสู่ทะเลได้ดีในช่วงฤดูฝนที่น้ำขึ้นในมีมาก

(ข) พื้นที่ดังกล่าวอยู่ห่างทะเลเพียงแค่ว่า ๑๐๐ เมตร ซึ่งมีน้ำทะเลท่วมถึง และเป็นดินเลน จึงทำให้ถูกคลื่นกัดเซาะหน้าดิน ปีละ ๑๐ - ๒๐ เมตร

(ค) ดินในบริเวณโครงการเป็นดินที่ระบายน้ำไม่ดี อุดน้ำมาก ประกอบกับ น้ำทะเลท่วมถึง และยังมีโพรงอากาศอยู่มาก ส่งผลให้มีการทรุดตัวปีละไม่ต่ำกว่า ๑๐ เซนติเมตร

(ง) พื้นที่โครงการตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณชุมชน ซึ่งจะทำให้มีผลกระทบต่าง ๆ ต่อชุมชนเหล่านั้น เช่น ปัญหาเรื่องกลิ่น

๔. ความเห็นของคณะกรรมการ

จากความเป็นมาของโครงการ และประเด็นการคัดค้านโครงการ ทำให้เกิดประเด็นข้อโต้แย้งต่าง ๆ ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาจากข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และหลักฐานต่าง ๆ แล้ว มีข้อสังเกตและความเห็นตามประเด็น ดังต่อไปนี้

๔.๑ การย้ายแผนงานโครงการนี้ จากเดิมที่จะมีการก่อสร้างระบบบำบัดเป็น ๒ ฝั่ง คือ ฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกมารวมเข้าด้วยกันเหลือระบบบำบัดในฝั่งตะวันตกเพียงแห่งเดียว ที่ตำบลคลองด่านมีความจำเป็นและมีความโปร่งใสหรือไม่

กลุ่มตัวแทนชาวบ้านได้คัดค้านประเด็นนี้ โดยสรุปได้ว่า การย้ายพื้นที่ก่อสร้างโครงการมีเงื่อนไขและผลประโยชน์ เนื่องจากเดิมคณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวการประชุม เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๘ เห็นชอบในหลักการให้ก่อสร้างระบบบำบัดทั้ง ๒ ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตามที่ได้ทำการศึกษาไว้ก่อน กล่าวคือ ฝั่งตะวันออกสร้างที่ตำบลบางปูใหม่ และฝั่งตะวันตกสร้างที่ตำบลบางปลาต ซึ่งทั้ง ๒ พื้นที่ดังกล่าว มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่หนาแน่น แต่ต่อมากกรมควบคุมมลพิษและกลุ่มบริษัทผู้รับจ้างกลับเปลี่ยนสถานที่ก่อสร้างมารวมไว้ที่ตำบลคลองด่าน ทั้ง ๆ ที่เป็นแหล่งประมงชายฝั่งที่สำคัญที่สุดและไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ โดยซื้อที่ดินในราคาแพงกว่าความเป็นจริงจากบริษัทแห่งหนึ่งที่มีนักการเมืองในพื้นที่เป็นผู้ถือหุ้น และไม่ได้ทำการศึกษาคความเหมาะสมของพื้นที่ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงแผนงานและพื้นที่ตั้งโครงการดังกล่าวทั้งหมด ทำให้งบประมาณเพิ่มขึ้น จากเดิม ๑๓,๖๑๒ ล้านบาท เป็น ๒๒,๙๕๕ ล้านบาท

จากคำชี้แจงของผู้แทนกรมควบคุมมลพิษและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ได้ข้อเท็จจริงว่า เดิมคณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวการประชุม เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๘ เห็นชอบให้ก่อสร้างระบบบำบัดใน ๒ พื้นที่ ตามที่ได้ทำการศึกษาคความเหมาะสมในเรื่องสถานที่ก่อสร้าง ที่ได้กำหนดทางเลือกไว้ ๑๐ กว่าทางเลือก และได้กำหนดพื้นที่ตำบลบางปูไว้ด้วย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ใกล้ที่สุด แต่ต่อมากกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมได้เสนอคณะรัฐมนตรีให้รวมการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมให้เหลือเพียงแห่งเดียว และมีวิธีการบำบัดตามที่กลุ่มตัวแทนชาวบ้านได้คัดค้าน กระทั่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวการประชุม เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๐ เห็นชอบกับข้อเสนอดังกล่าว เนื่องจากว่าในการดำเนินการจัดหาที่ดินไม่มีผู้เสนอขายที่ดิน และในการสำรวจพื้นที่ตำบลบางปูพบว่า มีผู้อยู่อาศัยจำนวนมาก หากดำเนินการจะต้องมีการเวนคืนที่ดิน ทำให้ความเป็นไปได้ในการใช้พื้นที่ดังกล่าวน้อยลงไป

คณะกรรมการการมีข้อสังเกตในประเด็นนี้ว่า การเปลี่ยนพื้นที่โครงการจากตำบลบางปูใหม่มาเป็นพื้นที่ตำบลคลองด่าน โดยไม่ได้พิจารณาทางเลือกอื่น ทั้ง ๆ ที่จากการศึกษาคความเหมาะสมในเรื่องสถานที่ที่กำหนดทางเลือกไว้ถึง ๑๐ กว่าทางเลือกในพื้นที่ต่าง ๆ

แต่จากการตรวจสอบเบื้องต้นกลับพบว่า เป็นที่ดินที่แพงกว่าราคาประเมินถึงพันกว่าล้านบาท และการก่อสร้างโครงการนี้ในตำบลคลองด่านต้องเดินท่อรวบรวมน้ำเสียเป็นระยะทางไกลกว่าจุดเดิมถึง ๒๐ กิโลเมตร ซึ่งทำให้งบประมาณสูงขึ้น

๔.๒ โครงการนี้ มีความเหมาะสมในแง่ของการลงทุน (Cost Effective) หรือไม่

กลุ่มตัวแทนชาวบ้านผู้คัดค้านได้คัดค้านในประเด็นนี้ โดยสรุปได้ว่า เนื่องจากการก่อสร้างโครงการนี้ได้รวมการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียไว้เพียงแห่งเดียว ในขณะที่ต้องรับน้ำเสียจากแหล่งชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการทั้งจังหวัด ทำให้ปริมาณน้ำที่รวบรวมเข้าสู่ระบบบำบัดมีจำนวนมาก จึงต้องก่อสร้างระบบบำบัดขนาดใหญ่และต้องเดินท่อรวบรวมน้ำเสียเป็นระยะทางไกลขึ้น ส่งผลให้งบประมาณในการก่อสร้างและค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสียเพิ่มสูงมาก จนอาจจะไม่คุ้มค่าแก่การลงทุน เมื่อพิจารณากับผลที่จะได้รับจากโครงการดังกล่าว

จริงอยู่แม้การมีระบบบำบัดน้ำเสียเป็นสิ่งที่ดีและควรสนับสนุน แต่เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทั้งในส่วนของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีอยู่ ซึ่งมีได้ใช้ระบบบำบัดน้ำเสียของตนเองให้มีประสิทธิภาพ ทำให้มีแนวคิดที่จะบำบัดน้ำเสียทั้งจากชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมมารวมบำบัดในสถานที่เดียวกัน โดยตั้งโรงงานบำบัดน้ำเสียในเขตเกษตรกรรมและการประมงที่ตำบลคลองด่าน ซึ่งปัญหาที่จะติดตามมา คือ ผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว โดยที่แหล่งต้นเหตุที่ก่อให้เกิดของเสียส่วนใหญ่ คือ โรงงานอุตสาหกรรมไม่ต้องรับภาระผลกระทบที่เกิดขึ้นแต่ประการใดและมีได้สะท้อนต้นทุนการผลิตที่แท้จริง

คณะกรรมการมีข้อสังเกตในประเด็นนี้ว่า หากเปลี่ยนแปลงแผนงานวิธีการก่อสร้างเป็นการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่มีขนาดพอเหมาะ แต่กระจายไปตามแหล่งชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมในแต่ละท้องที่ ซึ่งไม่ต้องก่อสร้างระบบบำบัดและท่อรวบรวมน้ำเสียขนาดใหญ่ อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบของผู้ก่อมลพิษ คือ ให้ท้องที่ที่เป็นแหล่งกำเนิดน้ำเสียแบกรับภาระและผลกระทบจากการก่อมลพิษของตนเองจะคุ้มค่าแก่การลงทุนมากกว่า

๔.๓ โครงการนี้จะมีผลกระทบต่อการประมง การเพาะเลี้ยงชายฝั่งซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในพื้นที่ โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู ระบบนิเวศชายฝั่ง คุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ดังต่อไปนี้

(ก) ประเด็นปัญหาผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวแทนชาวบ้านได้คัดค้านในประเด็นนี้ โดยสรุปได้ว่า เมื่อระบบบำบัดเปิดทำงานแล้ว จะมีน้ำจืดเข้าสู่ระบบบำบัดและปล่อยลงสู่ทะเลวันละ ๕๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งน้ำจืดเหล่านี้จะปนเปื้อนไปด้วยสารโลหะหนัก สารเคมี และสารแขวนลอยต่างๆ ที่ระบบบำบัดไม่สามารถกำจัดได้ ส่งผลกระทบต่อ การประมง การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในพื้นที่ และระบบนิเวศชายฝั่ง

ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาอาชีพประมงงานและสำรวจข้อมูลด้านการประมงเพิ่มเติม กรมประมง เคยมีบันทึกข้อความ ที่ สป ๐๐๐๙/๒๗๖ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๓ ถึงประมงจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อรายงานผลการศึกษาข้อมูลด้านการประมงกับผลกระทบจากโครงการระบบบำบัดน้ำเสีย โดยสรุปได้ว่า

ท่อลึกลงและท่อปล่อยน้ำบำบัดที่มีความยาว ๓,๓๐๐ เมตร เป็นการปล่อยน้ำใกล้ชายฝั่งที่ตื้นมาก ท่อปล่อยน้ำจุดแรก ๆ จะพ่นน้ำหรืออยู่บนดินเลนในช่วงเวลาน้ำลดลงมาก ๆ ซึ่งจะทำให้หน้าน้ำที่ปล่อยออกไปเซาะดินเลนทำให้น้ำขุ่นมาก และในมวลน้ำชายฝั่งจะมีสัตว์น้ำวัยอ่อน สัตว์น้ำอื่น ๆ ตลอดจนสัตว์น้ำที่ฝั่งตัวบริเวณชายฝั่ง ได้แก่ สัตว์จำพวกหอย สัตว์น้ำเหล่านี้ จะได้รับผลกระทบจากน้ำจืดและตายได้ นอกจากนี้ในช่วงมรสุม ลมจะพัดเข้าฝั่งพัดพามวลน้ำเข้าฝั่ง ทำให้พื้นที่บริเวณนี้มีปริมาณน้ำจืดเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลและสำรวจจากพื้นที่จริง ต่อมาสำนักงานประมงจังหวัดสมุทรปราการ ได้มีบันทึกข้อความ ที่ สป ๐๐๐๙/๒๘๑ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๔๓ เพื่อรายงานผลการศึกษาดังกล่าวต่อผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ

ผู้แทนกรมประมงได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการเพิ่มเติม โดยสรุปได้ว่า เกษตรกรตำบลคลองด่านประกอบอาชีพด้านการประมงทะเลที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดสมุทรปราการ และการปล่อยน้ำจืดที่บำบัดแล้ว ๕๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน จะทำให้ความเค็มของน้ำลดลงต่ำกว่า ๑๕ ส่วนในพันเป็นเวลา ๓ วันติดกัน สัตว์น้ำไม่สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ได้ นอกจากนี้

ความขุ่นของน้ำจะบังแสง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสังเคราะห์แสงของแพลงตันพืช ทำให้ตายไปในที่สุด ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบห่วงโซ่อาหาร

ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการฯ โดยสรุปได้ว่า จากการประเมินผลกระทบน้ำทะเลในบริเวณรอบจุดปล่อยน้ำทิ้ง จะมีค่าความเค็มลดลงจาก ๓๐ PPT เป็น ๒๗ และ ๒๘ PPT และจากการทดลองพบว่า หอยแมลงภู่จะเริ่มตายที่ระดับความเค็มต่ำกว่า ๑๕ PPT ซึ่งห่างกันมาก อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการศึกษาปัญหาข้อขัดแย้งโครงการฯ ได้มีมติให้โครงการระบายน้ำทิ้งเฉพาะในฤดูฝน ซึ่งเป็นช่วงที่น้ำจืดลงสู่ทะเลมาก และไม่มีการเลี้ยงหอย โดยให้เพิ่มระดับการบำบัดน้ำเสียในช่วงฤดูแล้ง ที่มีการเลี้ยงหอย แล้วนำน้ำทิ้งกลับไปใช้ประโยชน์ ระบายสู่อคลองชลประทาน

ในประเด็นเรื่องสารโลหะหนักและสารพิษ ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการฯ โดยสรุปได้ว่า ในกระบวนการดำเนินงานของโครงการ มีระบบควบคุมโลหะหนักและสารพิษ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่โรงงานอุตสาหกรรม ตามข้อกำหนดก่อนจะต่อท่อเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวม ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องบำบัดโลหะหนักและสารพิษออกให้มีค่าตามมาตรฐานการบำบัด และหากมีโลหะหนักไหลเข้าเส้นท่อ ระบบตรวจจับจะส่งสัญญาณเตือน เมื่อน้ำเสียที่มีโลหะหนักไหลมาถึงโรงบำบัดจะถูกเปลี่ยนทิศทางให้ไหลไปลงบ่อบำบัดขั้นต้น และจะถูกกักไว้นาน ๘ ชั่วโมง ซึ่งนานพอที่จะดำเนินการบำบัดทางเคมี

ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการฯ โดยสรุปได้ว่าการเปิดใช้ระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานนั้น กรมโรงงานอุตสาหกรรมไม่สามารถที่จะควบคุมและตรวจสอบได้ตลอดเวลา เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมมีจำนวนมาก แต่อัตราเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ และหากเป็นช่วงที่เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบ โรงงานก็จะเปิดระบบบำบัดน้ำเสีย ดังนั้น จึงเป็นความสำนึกและความรับผิดชอบของโรงงานเอง

ผู้แทนกรมประมงได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการฯ โดยสรุปได้ว่า ในปัจจุบันแม้การปนเปื้อนของโลหะหนักในน้ำจะไม่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนด แต่หากมีการปล่อยน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้ว ปริมาณโลหะหนักจะลดลงหรือไม่ สัตว์น้ำในบริเวณดังกล่าวจึงไม่สมควรนำมาบริโภค และโครงการบำบัดน้ำเสียที่มีขนาดใหญ่ ย่อมจะต้องมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

จะจุกจากตะกอนได้อย่างน้อย ๕ ปี ในการสูบน้ำจากตะกอนจะมีการวิเคราะห์โลหะหนัก หากพบมากเกินไปมาตรฐาน ก็จะให้บริษัท บริหารและพัฒนา เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำกัด (มหาชน) มารับไปกำจัด แต่หากไม่เกินมาตรฐานหรือเป็นตะกอนชีวภาพก็จะนำไปทำปุ๋ย สารปรับปรุงคุณภาพดิน หรือใช้เป็นดินกลบทับสำหรับระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

คณะกรรมการสิทธิการมีความเห็นว่า ค่าชี้แจงของผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ ต่อประเด็นนี้ นั้น ไม่อาจรับฟังตามที่ชี้แจงได้

(ค) ประเด็นปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็น

กลุ่มตัวแทนชาวบ้านได้คัดค้านในประเด็นนี้ โดยสรุปได้ว่า บ่อบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเป็นบ่อบำบัดแบบไร้อากาศและเป็นบ่อเปิดขนาดใหญ่ถึง ๔ ไร่ จะส่งกลิ่นเหม็นและมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชุมชนและเด็กนักเรียนในโรงเรียนจำนวน ๔ แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

ผู้แทนจากกรมควบคุมมลพิษได้ชี้แจงในประเด็นนี้ โดยสรุปได้ว่า โครงการนี้ได้มีการคำนวณการแพร่กระจายของกลิ่นด้วยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์และพบว่าผลกระทบมีน้อยมากอย่างไรก็ตาม ได้มีการวางแผนงานและจัดวางมาตรการป้องกันแก้ไขเรื่องกลิ่นไว้ ดังต่อไปนี้

(๑) การจัดฝั้ระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งจะมุ่งเน้นที่บ่อบำบัดขั้นต้นและบ่อเก็บกากตะกอนเบื้องต้น ซึ่งคาดว่าอาจเกิดกลิ่นรบกวนมากกว่าหน่วยบำบัดอื่น โดยจะย้ายบ่อบำบัดดังกล่าวไปไว้ทางด้านติดทะเล และให้ห่างจากชุมชนมากที่สุด นอกจากนี้ จะมีการปลูกต้นไม้และป่าชายเลน เพื่อกำบังลมและช่วยป้องกันการกระจายของกลิ่น ทั้งนี้ ในการดำเนินงาน จะมีกลิ่นรบกวนบ้าง แต่ไม่ตลอดเวลา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกลิ่นรบกวนที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมอีกหลายประเภทแล้ว โรงบำบัดน้ำเสียน่าจะมีปัญหากลิ่นรบกวนน้อยกว่า

(๒) ติดตั้งระบบฆ่าคลอรีนใน บริเวณส่วนรับน้ำเสียที่รวบรวมมาจากแนวท่อ ก่อนจะสูบลบระดับน้ำเข้าระบบบำบัด ซึ่งกระบวนการข้างต้น อาจให้ก๊าซที่ทำให้เกิดกลิ่นได้

(๓) ใช้สารเอนไซม์ระงับกลิ่นที่ระบบบำบัด โดยใช้สารเคมีจำพวกเอนไซม์เพื่อสลายโมเลกุลของก๊าซที่ทำให้เกิดกลิ่น ในช่วงการเดินระบบบำบัดบางขั้นตอน เช่น ในระหว่างลอกตะกอนจากบ่อบำบัดขั้นต้น หรือขนย้ายตะกอนจากบ่อเก็บกากตะกอนขั้นต้นไปยังลานตะกอนอย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวมีความถี่น้อยมาก จะทำเป็นครั้งคราว

(๔) การปิดคลุมบ่อบำบัดเบื้องต้น โครงการนี้ได้กำหนดให้มีจุดตรวจสอดเฝ้าระวังปัญหากลิ่นในบริเวณชุมชนต่าง ๆ รอบพื้นที่โรงบำบัดน้ำเสีย หากพบว่ามึกลิ่นรบกวนต่อเนื่องหรือรุนแรง จะดำเนินการปิดคลุมบ่อบำบัดดังกล่าว ทั้งนี้ ได้ออกแบบก่อสร้างคันบ่อบำบัดรองรับการปิดคลุมบ่อไว้แล้ว

กลุ่มตัวแทนชาวบ้านได้ชี้แจงคัดค้านมาตรการย้ายบ่อบำบัดดังกล่าวใน ข้อ (๑) โดยสรุปได้ว่า การย้ายบ่อบำบัดดังกล่าวไม่สามารถแก้ปัญหาเรื่องกลิ่นได้ เพราะยังมีลมบกลมทะเลเป็นตัวพัดกลิ่นเช่นเดิม

คณะกรรมการได้พิจารณาคำชี้แจงของทุกฝ่ายและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าในเบื้องต้นผู้แทนกรมควบคุมมลพิษได้ชี้แจงยอมรับเองว่าในการดำเนินงานบำบัดน้ำเสียในหลาย ๆ ขั้นตอน อาจเกิดกลิ่นรบกวน ส่วนการคำนวณการแพร่กระจายของกลิ่นก็เป็นการคำนวณจากแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่ขณะเดียวกันกลับไม่สามารถชี้แจงหักล้างข้อคัดค้านได้อย่างชัดเจนว่า มาตรการดังกล่าวในข้อ (๒) และ (๓) จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างไรและมีประสิทธิภาพเพียงใด ประกอบกับในประเด็นเรื่องลมบกลมทะเลที่กลุ่มตัวแทนชาวบ้านได้คัดค้านไว้ก็มิได้ชี้แจงหักล้าง แต่กลับชี้แจงเปรียบเทียบว่า กลิ่นรบกวนที่เกิดจากการดำเนินงานบำบัดน้ำเสียจะมีกลิ่นรบกวนน้อยกว่ากลิ่นรบกวนที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม คณะกรรมการมีความเห็นว่า การดำเนินงานบำบัดน้ำเสียของโครงการนี้ อาจเกิดกลิ่นรบกวนได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่อาศัยอยู่รอบ ๆ บริเวณโครงการ และไม่ว่ากลิ่นรบกวนที่เกิดจากการดำเนินการบำบัดน้ำเสียจะมีน้อยกว่ากลิ่นรบกวนที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อมีกลิ่นรบกวนเกิดขึ้น ย่อมจะส่งผลกระทบต่อชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

๔.๔ การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายหรือไม่ ซึ่งประเด็นความขัดแย้งในข้อนี้ถือเป็นประเด็นข้อกฎหมาย

(ก) โครงการนี้ต้องขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานจากเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ก่อนจะดำเนินการหรือไม่

กลุ่มตัวแทนชาวบ้านได้คัดค้านในประเด็นนี้ โดยสรุปได้ว่า โครงการนี้ ละเมิดต่อพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ เนื่องจากมิได้ขออนุญาตตั้งโรงงานก่อนดำเนินการ ก่อสร้างโครงการ

ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ชี้แจง โดยสรุปได้ว่า ตามพระราชบัญญัติ โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ โครงการนี้จัดเป็นโรงงานประเภทที่ ๑๐๑ ซึ่งเป็นโรงงานปรับคุณภาพของ เสียรวม จึงต้องขออนุญาตในการจัดตั้งโรงงานจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม และกรมโรงงาน อุตสาหกรรมได้ออกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานให้เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๔

คณะกรรมการได้พิจารณาข้อชี้แจงจากผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง กับกลุ่มตัวแทนชาวบ้าน และบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าโครงการนี้ต้องขอใบอนุญาต ประกอบกิจการโรงงาน จากเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานก่อนจะก่อสร้างโครงการ เพราะ แม้ว่าการกลุ่มบริษัทผู้รับจ้างจะยังไม่ได้ก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสียก็ตาม แต่กลุ่มบริษัทผู้รับจ้างได้ก่อสร้าง ท่อรวบรวมน้ำเสียไปบางส่วนแล้ว ประกอบกับระบบท่อรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวม จำเป็นต้องใช้ควบคู่กันไปจะขาดระบบใดระบบหนึ่งไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ที่ว่า "เมื่อได้พิจารณานิยาม คำว่า "ระบบบำบัดน้ำเสียรวม" ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การจัดการน้ำเสีย พ.ศ. ๒๕๓๘ จะเห็นได้ว่าหมายรวมถึงระบบท่อรวบรวมน้ำเสียด้วย ดังนั้น การดำเนินการ เกี่ยวกับระบบท่อรวบรวมน้ำเสียจึงเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสียรวมอย่างหนึ่ง

การที่กรมควบคุมมลพิษได้ลงนามในสัญญาว่าจ้างก่อสร้างโครงการตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๐ และกลุ่มบริษัทผู้รับจ้างได้เริ่มดำเนินการวางท่อรวบรวมน้ำเสียไปบางส่วน ก่อนที่จะได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานจากเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน (เจ้าพนักงานออกใบอนุญาตให้เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๔) จึงเป็นการมิชอบด้วยพระราชบัญญัติ โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ เพราะโรงงานปรับคุณภาพของเสียรวมทุกขนาด เป็นโรงงานประเภทที่ ๓ ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง พ.ศ. ๒๕๓๕ ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ลำดับที่ ๑๐๑ และบทบัญญัติมาตรา ๗ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดให้โรงงานประเภทที่ ๓ ต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะตั้งโรงงานได้

(ข) โครงการนี้ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ หรือไม่

กลุ่มตัวแทนชาวบ้านได้คัดค้านในประเด็นนี้ โดยสรุปได้ว่า โครงการนี้ ละเมิดต่อพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เนื่องจากมิได้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้ชี้แจง โดยสรุปได้ว่า โครงการนี้ไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามประกาศเรื่องกำหนดประเภท และขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๙) ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๓๙ ซึ่งกำหนดให้โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวมเฉพาะสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานทุกขนาดต้องจัดทำรายงาน เพราะน้ำเสียไม่ใช่สิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๐) และฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ฉะนั้นระบบบำบัดน้ำเสียตามโครงการนี้ ไม่เข้าข่ายเป็นโรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวมเฉพาะสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

คณะกรรมการได้พิจารณาข้อชี้แจงจากผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องของกลุ่มตัวแทนชาวบ้าน และบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าโครงการนี้ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสนอต่อเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมในขั้นตอนการขออนุญาตตั้งโรงงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบกับประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๙) เพราะ

(๑) แม้ว่าโครงการนี้จะเริ่มดำเนินการมาก่อนประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๙) จะมีผลใช้บังคับ แต่เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการที่ต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานก่อน จึงจะตั้งโรงงาน (ก่อสร้างโครงการนี้) ได้ และเจ้าพนักงานได้ออกใบอนุญาตเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นเวลาหลังจากที่ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๙)

มีผลใช้บังคับแล้ว โครงการนี้จึงอยู่ในข่ายที่จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสนอต่อเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ในขั้นตอนการขออนุญาตตั้งโรงงาน เพราะเป็นโครงการซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการ ตามกฎหมายก่อนเริ่มการก่อสร้างหรือดำเนินการตามบทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

(๒) โครงการนี้รวบรวมน้ำเสียจากแหล่งชุมชนและโรงงาน ซึ่งหากเป็นโรงงานที่มีน้ำเสียคล้ายกับน้ำเสียชุมชน ย่อมจะต้องมีเศษชิ้นส่วนของพืช เช่น ราก เปลือก ใบ หรือของสัตว์ เช่น กระดูก หนัง ขน และมูลสัตว์ , เศษกระดาษ , เศษผ้า ด้าย หรือสิ่งทอ , เศษไซสตีร์ น้ำมันสัตว์ น้ำมันพืช และเศษหิน ปูน ทราช ปะปนอยู่ด้วย ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๑ เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวยังรวบรวมน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งมีสารโลหะหนัก มาบำบัดด้วย น้ำเสียดังกล่าวจึงปนเปื้อนด้วยสารไวไฟ สารกัดกร่อน สารที่เกิดปฏิกิริยาได้ง่าย สารพิษและสารที่ตกตะล้นได้ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๐) เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๐ โครงการนี้ จึงเข้าข่ายเป็นโรงงานปรับคุณภาพของเสียรวมเฉพาะสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ตามประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๙) จึงต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพราะมีฉะนั้นแล้วกรมโรงงานอุตสาหกรรมคงไม่กำหนดเงื่อนไขในใบอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงาน ที่ (สค.๑) ๐๒ - ๔๘/๒๕๒๔ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๔ ซึ่งออกให้ กรมควบคุมมลพิษ ไว้ในข้อ ๑๒ ว่า โครงการฯ จะต้องปฏิบัติตามมาตรการ ลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม และติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่เสนอในรายงานการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียวรวม จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งจัดทำโดยบริษัท แอสตีคอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด เดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๓ โดยเคร่งครัด

(ค) โครงการนี้ขัดต่อข้อกำหนดการใช้ที่ดินตามผังเมืองรวมของที่
จังหวัดสมุทรปราการหรือไม่

กลุ่มตัวแทนชาวบ้านได้คัดค้านประเด็นนี้ โดยสรุปได้ว่า การก่อสร้าง
โครงการนี้ในพื้นที่ตำบลคลองด่านละเมิดต่อข้อกำหนดการใช้ที่ดินตามผังเมืองรวมของที่จังหวัด
สมุทรปราการ เนื่องจากพื้นที่ตำบลคลองด่านเป็นพื้นที่สีเขียว (พื้นที่เกษตรกรรม) จึงไม่สามารถ
ก่อสร้างโครงการนี้ ซึ่งถือเป็นโรงงานประเภทหนึ่งในพื้นที่ดังกล่าวได้

ผู้แทนกรมการผังเมืองได้ชี้แจง โดยสรุปได้ว่า ผังเมืองรวมสมุทรปราการ
ได้บังคับใช้ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๑๗๓ ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๗ ซึ่งยังมีผลบังคับใช้
อยู่เนื่องจากได้มีการต่ออายุของผังเมือง โดยให้มีผลใช้บังคับถึงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๔ และ
กฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณที่ตั้งโครงการ อยู่ในบางส่วนของสองโทนสี คือ
สีเหลือง ซึ่งเป็นพื้นที่ประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย และสีเขียว ซึ่งเป็นพื้นที่ประเภทชนบทและ
เกษตรกรรม และตามนโยบายของกรมการผังเมือง บ่อบำบัดน้ำเสียถือเป็นบริการสาธารณะเพื่อรักษา
คุณภาพสิ่งแวดล้อม จึงสามารถก่อสร้างได้ทุกแห่งในเขตผังเมืองรวม

คณะกรรมการเห็นว่า การก่อสร้างโรงงานบำบัดน้ำเสยรวม ซึ่งรวมถึงระบบ
ที่รวบรวมน้ำเสยด้วย ไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง เพราะแม้ว่า ข้อ ๗ และ ข้อ ๑๒
ของกฎหมายฉบับที่ ๑๗๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง
พ.ศ. ๒๕๑๘ จะห้ามไม่ให้ตั้งโรงงานทุกขนาดในพื้นที่ตำบลคลองด่าน แต่กฎหมายดังกล่าว
กำหนดให้ใช้ ที่ดินในตำบลคลองด่าน เพื่อการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ได้ และ
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่าสาธารณูปโภคไว้ว่า หมายถึง บริการ
สาธารณะที่จัดทำเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในสิ่งอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น
การไฟฟ้า การประปา การเดินรถประจำทาง โทรศัพท์ ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ
ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๖ ได้กำหนดให้
เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการ
สาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งรวมถึงการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และ
น้ำเสย การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสยรวมในพื้นที่ตำบลคลองด่านจึงสามารถดำเนินการได้
ตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมาธิการมีข้อสังเกตต่อไปว่า ระบบบำบัดน้ำเสีย ตามกฎหมายผังเมืองนั้น คือ บริการสาธารณะ ซึ่งอนุญาตให้ดำเนินการได้ในที่ดินประเภทชนบท และเกษตรกรรม น่าจะจำกัดเฉพาะแต่การกำจัดหรือบำบัดของเสียในพื้นที่ของตนเองเป็นสำคัญ หากเปิดให้รับกำจัดหรือบำบัดของเสีย ซึ่งรวบรวมจากแหล่งอุตสาหกรรมและชุมชนอื่น ๆ ในกรณีนี้ แล้วก็เป็นที่ยืนยันว่า การเป็นเขตชนบทและเกษตรกรรมก็ไม่น่าจะดำรงอยู่ได้

**(ง) โครงการนี้จะต้องมีการจัดทำประชาพิจารณ์ตามระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์
พ.ศ. ๒๕๓๙ หรือไม่**

กลุ่มตัวแทนชาวบ้านได้คัดค้านในประเด็นนี้ โดยสรุปได้ว่า โครงการนี้ ละเมิดต่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ เนื่องจากมิได้มีการจัดทำประชาพิจารณ์

ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษได้ชี้แจง โดยสรุปได้ว่า โครงการนี้มิได้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ เนื่องจากได้มีการทำสัญญาว่าจ้างก่อสร้างโครงการก่อนที่จะมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ และรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ปรากฏหลักฐานว่า กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เคยมีหนังสือ ที่ วว ๐๓๐๒/๑๖๒๓ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ เพื่อชี้แจงเหตุผลที่ไม่จัดทำประชาพิจารณ์ต่อผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ โดยสรุปได้ว่า

๑. คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบกับแผนงานโครงการนี้ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การทำประชาพิจารณ์ จะประกาศใช้เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙

๒. การจัดซื้อที่ดินสำหรับการก่อสร้างโครงการนี้ อยู่ภายใต้โครงการว่าจ้างแบบเหมารวม ซึ่งไม่ได้เป็นการจัดซื้อครุภัณฑ์ที่ดินแยกต่างหาก อย่างไรก็ตาม ได้มีการดำเนินงานตามขั้นตอนของการจัดหาและจัดซื้อครุภัณฑ์ที่ดินทุกขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนที่ ๒.๑๑ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองदान ได้มีหนังสือยินยอมให้ใช้พื้นที่ในการจัดสร้างโครงการแล้ว นอกจากนี้ ยังได้ทำประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบแล้วด้วย

๓. โครงการนี้ ใช้เงินส่วนหนึ่งจากเงินกู้ธนาคารพัฒนาเอเชีย ซึ่งมีข้อตกลงที่รัฐบาลไทยต้องจ่ายเงินค่า Commitment Charge ตามพันธระสัญญาเงินกู้ และตามสัญญาที่ได้มีการลงนามกับผู้รับจ้างดำเนินการโครงการระบุให้ต้องโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินภายในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ หากต้องมีการทำประชาพิจารณ์ก่อนการซื้อที่ดินจะทำให้โครงการล่าช้าจนเกิดความเสียหายในเรื่องพันธระสัญญาต่าง ๆ ดังกล่าว ตลอดจนเกิดความเสียหายต่อประชาชน ในการที่โครงการอาจจะไม่สามารถดำเนินการได้ทันระยะเวลาที่วางไว้ ในการแก้ไขปัญหามลพิษของเขตควบคุมมลพิษจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วน

นอกจากนั้น ยังปรากฏว่ากระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เคยมีคำสั่ง ที่ ๑๔๒/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ แต่งตั้งคณะกรรมการประชาพิจารณ์โครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษจังหวัดสมุทรปราการ แต่ต่อมา กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมได้ยกเลิกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว โดยมีคำสั่ง ที่ ๖๐/๒๕๔๓ แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาปัญหาข้อขัดแย้งโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ ขึ้นมาแทน

คณะกรรมการธิการเห็นว่า เนื่องจากโครงการนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวการประชุม เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๘ เห็นชอบกับแผนงาน เพื่อการออกแบบก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวม จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๙ โครงการนี้ จึงไม่อยู่ในบังคับให้ต้องจัดทำประชาพิจารณ์ตามระเบียบดังกล่าว

๕. สรุปข้อสังเกตและความเห็นของคณะกรรมการ

๕.๑ คณะกรรมการธิการมีข้อสังเกตว่า เหตุใดกรมควบคุมมลพิษและกลุ่มบริษัทผู้รับจ้าง จึงต้องเลือกพื้นที่ตำบลคลองด่านเป็นสถานที่ก่อสร้างโครงการ ทั้ง ๆ ที่จากการศึกษาความเหมาะสมในเรื่องสถานที่ได้กำหนดทางเลือกไว้ถึง ๑๐ กว่าทางเลือก ในพื้นที่ต่าง ๆ และการก่อสร้างโครงการนี้ในตำบลคลองด่านต้องเดินท่อรวบรวมน้ำเสียเป็นระยะทางไกลกว่าจุดเดิมถึง ๒๐ กิโลเมตร และช่วงหนึ่งต้องเดินท่อลอดใต้แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งทำให้งบประมาณสูงขึ้นโดยไม่จำเป็น

๕.๒ คณะกรรมาธิการมีข้อสังเกตว่า หากเปลี่ยนแปลงแผนงานวิธีการก่อสร้างเป็นการก่อสร้างระบบบำบัดที่มีขนาดพอเหมาะ แต่กระจายไปตามแหล่งชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมในแต่ละท้องถิ่น จะคุ้มค่าแก่การลงทุนมากกว่าหรือไม่

๕.๓ การดำเนินการโครงการนี้จะส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งทำการเกษตร โดยเฉพาะการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง รวมทั้งระบบนิเวศชายฝั่ง ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

๕.๔ กากตะกอนที่เกิดจากระบบบำบัด รวมทั้งกลิ่นเหม็นจากระบบบำบัดน้ำเสีย อาจส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในพื้นที่และคุณภาพสิ่งแวดล้อม

๕.๕ โครงการนี้ต้องขออนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมก่อนจะตั้งโรงงาน ตามบทบัญญัติมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ เนื่องจากมีลักษณะเป็นโรงงานปรับคุณภาพของเสียรวม ตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายกฎกระทรวง พ.ศ. ๒๕๓๕ ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ลำดับที่ ๑๐๑ จำพวกที่ ๓

๕.๖ โครงการนี้ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพราะอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เนื่องจากเป็นโครงการที่จะต้องขออนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม

๖. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการ

รัฐบาลควรที่จะทบทวนโครงการนี้ใหม่ โดยทบทวนตามข้อสังเกตและความเห็นของคณะกรรมาธิการดังกล่าวข้างต้น โดยระหว่างนี้ให้ชะลอการก่อสร้างโครงการไว้ก่อน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชน และเศรษฐกิจชุมชน และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างราษฎรผู้คัดค้านโครงการ ส่วนราชการเจ้าของโครงการและผู้รับเหมา ลูกหลานบานปลายออกไปเหมือนดังเช่นที่เคยเกิดขึ้น โดยมีทางเลือก ดังต่อไปนี้

๖.๑ ระวังการดำเนินงานตามโครงการทั้งหมด โดยให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมบังคับใช้พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ เพราะโรงงานแต่ละแห่งต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียของตนเองอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมียระบบบำบัดน้ำเสียรวมขนาดใหญ่ เพื่อรับน้ำเสียจากทั้งชุมชนและโรงงานมาบำบัดอีก แต่ควรจะกดดันให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

๖.๒ ก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียขนาดเหมาะสมแทน โดยใช้ท่อรวบรวมน้ำเสียที่วางไปแล้ว เพื่อไม่ให้งบประมาณแผ่นดินต้องสูญเปล่า ซึ่งจะไม่จำเป็นต้องจัดหาซื้อที่ดินแปลงใหญ่และไม่ขัดกับอาชีพ ตลอดจนความรู้สึกของชาวบ้านในพื้นที่ เพราะมิได้เป็นการนำน้ำเสียจากแหล่งอื่นมาบำบัดในพื้นที่ ซึ่งชาวบ้านมิได้มีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดมลพิษ และจะเป็นการประหยัดงบประมาณแผ่นดินได้อย่างมหาศาล

๖.๓ คณะกรรมการมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า เนื่องจากในปัจจุบันโครงการของรัฐหลายโครงการได้เป็นปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย โดยเกิดเป็นข้อพิพาทระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ซึ่งปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว มักจะเกิดจากหน่วยงานภาครัฐมีกระบวนการตัดสินใจโครงการต่าง ๆ ในลักษณะที่เกิดจากข้างบนลงสู่ล่าง โดยมองเป็นเรื่องของรัฐมากกว่าประชาชน ดังนั้น เมื่อภาครัฐตัดสินใจโครงการอะไร ประชาชนมีหน้าที่ต้องรับ โดยไม่มีทางเลือกใด ๆ ทั้งสิ้นเมื่อเป็นเช่นนี้ ภาครัฐจึงละเลยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับมิติต่าง ๆ แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ก็คือว่า ในการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐที่จะมีขึ้นในอนาคต ภาครัฐควรจะให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามามีส่วนร่วมรับทราบข้อมูล กำหนดนโยบาย หาทางเลือกในด้านต่าง ๆ และตัดสินใจร่วมกับภาครัฐในทุกขั้นตอนอย่างแท้จริง
